

asir-od-din-e abhari, mofazzal ebn-e 'omar (- 1262)

اصلاح و تحریری است از کتاب اسطقسات در هندسه، در سیزده «مقاله». ابهری، همچنین علاوه بر اصلاح و تحریر، مطالب مهم دیگری که دانستن آن اهمیت بر کتاب افزوده، و در حل اشکالات و اختلافات کوشش نموده است.

[بروکلمان، ذیل ۸۳۹/۱-تهرانی، گاهنامه ۱۳۱۱ص ۱۶۰]

قم؛ هرعشی؛ شماره نسخه: ۸۶۴عکسی

آغاز: الحمدلله علی تتابع الائه ... و بعد: فهذا اصلاح لكتاب الاسطقسات فی الهندسة؛ انجام: تمت المقالة الثالثة عشرة.. و بها تم الكتاب و الحمدلله رب العالمين و الصلوة علی محمد و اله اجمعين.

نسخه اصل: چستریتی، ش ۳۴۲۴؛ خط: نسخ، کا: علی بن عمر بن علی قزوینی، تا: قرن ۷؛ از روی نسخه اصل، مصحح، دارای اشکال هندسی؛ تملک: «علی بن فرید البیهقی»، تملکی به تاریخ ذیحجه ۸۰۵ق؛ ۱۲۶گ، ۲۱ سطر [عکسی ف: ۲-۳۴۲]

اصلاح الاشكال الكرية / رياضيات / عربی

işlâh-ul-aşkal-il-kuṛiyya

تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه: ۶۷۰/۲-ف

آغاز: زیاده اشکال توس الزاوية

نسخه اصل: مانيسا گنل ش ۱۷۰۶؛ خط: نسخ، بی کا، تا: ۶۹۹ق، جا: تبریز؛ ۳گ (۱۰۶-۱۰۸ر)، ۱۸ سطر [فیلمها-ف: ۱-۵۲۱]

اصلاح اصول اقلیدس / رياضيات / عربی

eslâh-e osül-e oqlîdes

اثیرالدین ابهری، مفضل بن عمر، -۶۶۰ قمری

asir-od-din-e abhari, mofazzal ebn-e 'omar (- 1262)

وابسته به: الاصول = فی اصول الهندسة و الحساب = کتاب الاصول؛ اقلیدس (۲۸۳-۳۰۶)

در سیزده «مقاله»، و منسوب است به اثیرالدین ابهری مفضل بن عمر. اصلاح اصول اقلیدس را سید جلال تهرانی به نقل از میدی در حاشیه هندسه اقلیدس به وی نسبت داده است (گاهنامه ۱۳۱۱ خ ص ۱۶۰)

تهران؛ سپهسالار؛ شماره نسخه: ۵۴۰

آغاز: بسمله و به تقی. و بعد؛ فان العلوم الرياضية التي هي واسطة عقد الحكمة تنقسم الى أربعة؛ انجام: فتصير المجسمات الممكنة الوقوع فی الكرة سبعة. و اذ يسر الله اتمام ما قصدته من تحرير هذا الكتاب، و الحمدلله علی التمام و علی نبیه و صحبه افضل الصلاة و السلام.

خط: نسخ، بی کا، تا: ۱۱۰۱ق؛ کاغذ: سپاهانی، جلد: تیماج مشکي

تاریخ تألیف: پایان ذیحجه ۱۲۶۹ق

در اکسیر و کیمیا در یک «مقدمه» و هفت «باب»: مقدمه، در تعریف روح در صنعت؛ باب ۱. غسل الروح؛ ۲. ازالة الاوساخ الطبيعية؛ ۳. عقد الزئبق هاربا؛ ۴. حل الزئبق؛ ۵. عقد الزئبق ثابتاً؛ ۶. تحميره؛ ۷. تشميعه.

آغاز: بسمله، حمدله، صلات. و بعد، يقول العبد الاثيم كريم بن ابراهيم ان هذه كلمات متينة بل هي درة ثمينة كتبها في اصلاح الارواح

انجام: و لا بد منها في العمل الحق و في ما ذكرنا في هذا الباب كفاية لاولي الالباب و قد فرغ من تسويدها مصنفها كريم بن ابراهيم في آخر شهر ذي الحجة من شهر سنة تسع و ستين بعد المأتين و الالف، حامداً مصلياً مستغفراً

[فهرست مشايخ ۲۳۶/۲]

۱. تهران؛ دائرة المعارف؛ شماره نسخه: ۵/۳

خط: نسخ پخته، بی کا، تا: پایان قرن ۱۳؛ ۱۵گ (۱۰-۲۴)، [ف: ۲۰-۱]

۲. شیواز؛ علامه طباطبائی؛ شماره نسخه: ۱۴۶۸/۴

آغاز: برابر

خط: نسخ، بی کا، تا: قرن ۱۳؛ ۷گ (۱۴۵-۱۵۲)، اندازه: ۲۹/۵×۱۸/۵سم [نسخه پژوهی: ۳-۱۴۹]

۳. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه: ۱۸۹۹۸

آغاز: منه بعض و الباقي منه بعض و الجسد ساير النباتات و اجزائها القير؛ انجام: برابر

خط: نسخ و نستعلیق، بی کا، تا: قرن ۱۳؛ افتادگی: آغاز؛ ضمیمه شماره ۱۸۹۹۶ می باشد؛ [رایانه]

۴. تهران؛ دائرة المعارف؛ شماره نسخه: ۲/۳

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ پخته، کا: يوسف بن حاج علی شیرازی، تا: ۱۴ ربیع الثاني ۱۲۷۸ق؛ ۲۴گ (۲۱-۴۴پ) [ف: ۱-۲۰]

۵. قم؛ مرکز مطالعات؛ شماره نسخه: ۱۹۰/۴

آغاز و انجام: برابر

خط: نستعلیق، بی کا، بی تا؛ جلد: تیماج، زیتونی، ۲۵گ (۵۵پ-۷۹ر)، ۱۲ سطر، اندازه: ۲۴×۱۵سم [ف: ۱-۱۵۹]

۶. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه: ۳۳۰/۱۵

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ، بی کا، بی تا؛ کاغذ: فرنگی آهار مهره، جلد: میشن قهوه‌ای، ۱۳گ (۳۲پ-۱۴۴ر)، ۱۶ سطر، اندازه: ۲۱×۱۴سم [ف: ۳۶۳-۶]

اصلاح الاسطقسات / هندسه / عربی

işlâh-ul usṭuqussât

اثیرالدین ابهری، مفضل بن عمر، -۶۶۰ قمری

فهرستگان: نسخه های خطی ایران (فخا)؛؛ جلد چهارم؛ به کوشش، مصطفی درایتی؛ تهران: سازان

DIA 276241

اسناد و کتابخانه ملی جمهوری اسلامی ایران؛ ۱۳۹۰/۲۰۱۲

است به هر حال کلمه ایساغوجی به یونانی به معنای گل پنج برگ است و اکنون مراد کلیات خمس است (سجادی، جعفر، فرهنگ علوم عقلی: ۱۱۴ به نقل از اساس الاقتباس: ۶). در «دائرة المعارف تشیع» چنین آمده است: ایساغوجی، [مشتق از واژه یونانی ایساگوگه = مدخل] مقدمه‌ای است که فروریوس صوری فیلسوف قرن سوم میلادی بر قاطیغوریاس، یا مقولات عشر ارسطو نوشت. ایساغوجی به عنوان مدخل منطق، بدان گونه که خواجه نصیر در اساس الاقتباس به آن تصریح می‌کند شامل چهار فن است: فن اول بحث الفاظ؛ فن دوم کلی و جزئی؛ فن سوم ذاتی و عرضی؛ فن چهارم کلیات خمس. گاه ایساغوجی تنها بر یکی از فنون چهارگانه یعنی بر کلیات خمس، اطلاق می‌گردد. چنانچه حکیم سزواری، در شرح منظومه منطق تحت عنوان «غوص فی ایساغوجی» به بحث از کلیات خمس می‌پردازد. (دائرة المعارف تشیع ۲: ۶۴۱ به نقل از شرح منظومه منطق و غیره). با این که این رساله خلاصه‌ای از مباحث مهم منطق و مشتمل بر ایساغوجی، قول شارح قضایا، تناقض، عکس، قیاس و صناعات خمس است اما چون فصل اول آن عنوان «ایساغوجی» دارد از باب اطلاق نام جزء بر کل به ایساغوجی شهرت یافته است. (غلامی مقدم)

آغاز: قال الامام العلامة ... اثیرالدین ابهری ... نحمدالله علی توفیقه، و نساله هداية طریقه ... اما بعد فهذه رسالة فی المنطق اوردنا فيها ما یجب استحضارها لمن یتبدء [شینا] من العلوم مستعینا بالله انه مفیض الخیر و الجود.. قال ایساغوجی اللفظ الدال بالوضع یدل علی تمام ما وضع له بالمطابقة و علی جزئه بالتضمن ان كان له جزء ...

انجام: و المغالطة قیاس مؤلف من مقدمات کاذبة شبيهة بالحق او بالمشهوره او مقدمات وهمية کاذبة و العمدة هو البرهان لا غیر و لكن (کذا) هذا آخر الرسالة.

چاپ: هند، ۱۲۶۸ق؛ مصر، چاپ سنگی، ۱۲۷۳ و ۱۲۷۶ و ۱۲۹۷ و ۱۳۰۳ و ۱۳۰۴ و ۱۳۰۶ و ۱۳۲۳ق؛ مصر، سنگی، ۱۲۸۱ق، رقی، ۷ص (حصص ۱۶۳-۱۶۹)

[کشف الظنون ۲۰۶/۱؛ ریحانة الأدب ۷۴/۱؛ هدية العارفين ۴۶۹/۲؛ بروکلیمان ذیل ۱: ۸۴۱ الذریعه ۱۱۶/۱۳ و ۱۱۷: نشانی ۷ شرح شیعی؛ مشار عربی ۱۰۶: نشانی ۱ چاپ؛ معجم المطبوعات سرکیس ۲۹۱/۱: نشانی ۸ چاپ؛ دنا ۳۲۴/۲ (۸۴ نسخه)]

شوح و حواشی:

- ۱- شرح ایساغوجی؛ کاتی، حسام الدین حسن (-۷۶۰)
- ۲- شرح ایساغوجی = شرح ایساغوجی؛ عماد الدین فارسی، عماد بن یحیی (-۹)
- ۳- الفوائد البرهانية فی تحقیق الفوائد الفناریة = الفراید البرهانية فی تحقیق الفوائد الفناریة؛ برهان الدین بن کمال الدین حمید (-۹)
- ۴- شرح ایساغوجی؛ جرجانی، علی بن محمد (۷۴۰-۸۱۶)
- ۵- شرح ایساغوجی = الفوائد الفناریة علی الرسالة الأثریة؛ فناری،

خط: نستعلیق، کا: ابراهیم نحاس ولد استاد نجف بنا، تا: ۲۹ ربیع الثانی ۱۲۷۱ق؛ جلد: گالینگور قهوه‌ای سیر، ۱۰۲گ، ۲۶ سطر، اندازه: ۲۱×۳۵سم [ف: ۵-۳۲۸]

● ایرونامه / شعر / فارسی

īr-nāme

حبیب اصفهانی، -۱۳۱۵ قمری

habīb-e esfahānī (- 1898)

آغاز: فلک را عادت دیرینه این است xx که با آزادگان دایم به کین است.

تهران؛ ادبیات؛ شماره نسخه: ۲۵۲/۱ حکمت

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: جمعه ۱۳ شعبان ۱۳۳۱ق؛ جلد: پارچه‌ای مقوایی، ۶۹ص، قطع: ربعی [ف: ۲-۵۴]

← یزد شناخت ← یزدان شناخت

ایزد شناخت / کلام و اعتقادات / فارسی

īzad-šenāxt

۱. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه: ۱۹۵/۶۸-ف

نسخ اصل: حمدیه ش ۱۴۴۷. در هامش است. در سه «باب»؛ کا: معصوم بن سهل الله بن حسین بن محمد کاشی، تا: ۱۵ رجب ۷۵۴ق، جا: شیراز [فیلمها ف: ۱-۴۲۶]

۲. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه: ۵۹۵/۴

خط: نستعلیق، کا: محمد رفیع حسینی مشهدی، تا: نزدیک به پایان رمضان ۱۰۳۲ق؛ کاغذ: سفید، جلد: تیماج مشکوی ضریبی مقوایی با ترنج، ۵۱ص (۹۷-۱۴۷)، ۱۸ سطر (۱۲×۵)، اندازه: ۱۲×۲۰سم [ستا: ف: ۱-۳۸۵]

● ایساغوجی = الکلیات الخمس = المدخل الی علم

المنطق / منطق / عربی

isāgūjī = al-kulliyāt-ul xams = al-madخال ilā 'ilm-il manṭiq

اثیرالدین ابهری، مفضل بن عمر، -۶۶۰ قمری

asīr-od-dīm-e abharī, mofazzal ebn-e 'omar (- 1262)

رساله‌ای است موجز در منطق. واژه «ایساغوجی» از سه جزء ترکیب یافته است: نخست «ایس»، دوم «اغو»، سوم «اجی». معنای جزء اول «تو» و معنای جزء دوم «من» و معنای جزء سوم «آنجا» می‌باشد. سپس از معنی اصلی خود نقل شده و به معنی کلیات خمس (جنس، نوع، فصل، عرض خاص و عرض عام) آمده است. بعضی می‌گویند: ایساغوجی یک کلمه است و معنای آن گل پنج برگ است و از این رو بر کلیات اطلاق شده

۲. قم؛ مرکز احیاء؛ شماره نسخه: ۹۳/۶ و ۲۳۳۵/۶ عکسی
 آغاز: برابر؛ انجام: فهذا ما اردنا ان نذكر في معرفة الله و صفاته و
 افعاله و معرفة النفس و الله الهادي الى طريق الصواب ...
 خط: نستعليق نازيبا، كا: عبدالنبي عثمانى شطارى، تا:
 سه شنبه ۱۰ رمضان ۱۰۰۷ ق؛ جلد: تیماج قرمز، ۲۴ گک (۱۰۷ پ-
 ۱۳۰ پ)، اندازه: ۲۰×۱۱/۵ سم [ف: ۱-۱۳۳] و [عکسی ف: ۶-۳۹۳]
 ۳. قم؛ علامه طباطبائی قم (مکتبه)؛ شماره نسخه: بدون شماره/۱
 آغاز: برابر
 بی کا، بی تا؛ تذکر: نام مؤلف به قرینه آغاز نسخه به دست
 آمد؛ تراثنا: س ۳ ش ۱۵۹-۳

۴. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه: ۲۷۱۶/۹
 آغاز: برابر؛ انجام: و الثبات فی الدین لنا و لکافة المسلمین انه
 ارحم الراحمین و الحمد لله رب العالمین و صلی الله علی سیدنا
 محمد.
 خط: نسخ تحریری، بی کا، تا: قرن ۹-۱۰؛ جلد: تیماج، ۶ ص
 (۷۴-۷۹)، ۲۵ سطر، اندازه: ۲۳×۱۳ سم [ف: ۹-۳۰]

● مبدأ و معاد = کلمات عشره / فلسفه / فارسی

mabda' va ma'ād = kalamāt-e 'asāra

اثیرالدین ابهری، مفضل بن عمر، - ۶۶۰ قمری
 asīr-od-dīn-e abharī, mofazzal ebn-e 'omar (- 1262)
 رساله ای است به فارسی در دو «بخش»: بخش ۱: در پنج فصل؛
 بخش ۲: در پنج فصل. در نسخه ها به چند تن نسبت داده شده:
 شهاب الدین سهروردی، اثیرالدین ابهری، میر سید علی همدانی
 و خواجه نصیر طوسی و ممکن است چند کتاب در «مبدأ و
 معاد» در ۱۰ کلمه باشد. این یکی ده کلمه کوتاه است و هر
 کلمه دارای چند «سر - سر» در اثبات مبدأ و معنی معاد که به
 التماس دوستی نگاشته شده است: ۱. تقسیم وجود و موجود، ۲.
 مقولات، ۳. افلاک و مراتب آن، ۴. فلک اعظم و لوح و قلم و
 حرکت و حیات در افلاک، ۵. عناصر اربعه، ۶. قوای انسان، ۷.
 مراتب عقل، ۸. خیر و شر و قضای الهی، ۹. قوای نفسانی انسانی،
 ۱۰. حال نفس پس از جدائی از بدن.

آغاز: بسمله، شکر و سپاس مر خدایرا که بر کشته عقل و
 جانست و پدید آورنده زمین و آسمانست و درود به محمد
 مصطفی علیه السلام که برگزیده رحمان است و مهتر انبیای آخر
 زمانست و بر آل و اصحاب او اما بعد این کلمه چندست در
 معرفت مبدأ و معاد که بالتماس دوستی از دوستان تحریر افتاده
 انشاء الله بر وفق مراد باشد. کلمه اول هر چه موجود است اگر در
 وجود و کمال وجود محتاج نیست بل که وجود و کمال وجود
 او ...

[الذریعه ۱۱۷/۱۸؛ فهرستواره متزوی ۲۲۵/۶]

۱. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه: ۱۲/۱۸۱۸

تیماج، ۲ گک (۱۹ پ-۲۰ پ)، ۲۷ سطر (۲۱×۱۰)، اندازه: ۳۱×۱۸ سم
 [ف: ۱۶-۳۰۹]

۱۱. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه: ۲۲۰۷/۲
 آغاز: بسمله، رب وقتنی لادراک مطالب العالیه هذه اربع مسائل؛
 انجام: و الله اعلم اللهم اجعلنی يوم الحساب و جمیع المومنین من
 الناجین یا رب بحرمة رسول الثقلین.
 خط: نستعليق، بی کا، تا: محتماً ۱۰۷۱ ق؛ کاغذ: بخارائی، جلد:
 تیماج مذهب، ۴ ص (۱۱-۱۴)، ۱۵ سطر (۵/۵×۱۳/۵)، اندازه:
 ۱۱×۱۹/۵ سم [ف: ۶-۳۱۱]

۱۲. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه: ۱۱۶۱۹/۴
 آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ، کا: محمد نصیر فرزند ملا حسن، بالانکابی جیلانی، تا:
 قرن ۱۲؛ ۲ گک (۱۷ و ۱۶)، ۲۲ سطر، اندازه: ۱۵×۶ سم [ف: ۲۹-۳۶۵]
 ۱۳. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه: ۳۹۳۶/۱۴

آغاز: برابر؛ انجام: و الله اعلم. اللهم اجعلنی يوم الحساب و جمیع
 المومنین ن الناجیین بحرمة رسول الثقلین ... تم بالخیر
 خط: نسخ تحریری، کا: مهدی بن احمد لاهیجی، تا: ۱۴۹۵ ق؛
 کاغذ: اصفهانی، جلد: تیماج مذهب، ۲ گک (۱۳۷-۱۳۸ پ)،
 ۱۷ سطر (۷/۵×۱۵)، اندازه: ۲۱/۵×۱۵/۵ سم [ف: ۱۷-۲۰۹]

● المبدأ و المعاد = رسالة العقيدة / کلام و اعتقادات / عربی

al-mabda' wa-l ma'ād = r-ul 'aqīdat

غزالی، محمد بن محمد، ۴۵۰ - ۵۰۵ قمری
 qazzālī, mohammad ebn-e mohammad (1059 - 1112)
 در اثبات واجب تعالی و صفات و افعال الهی و شناخت ملائکه و
 کتاب های آسمانی و پیامبران مرسل و معاد و نفس، بحث هایی
 است به روش فلاسفه و عرفا و با اختصار در چهار «رکن»: ۱.
 معرفه ذات الله تعالی و لوازمه؛ ۲. صفات الاول؛ ۳. الافعال؛ ۴.
 معرفه النفس و هی علم المعاد. غزالی در آن به کتاب خود
 «جواهر القرآن» حواله می دهد و باید در نام این رساله دقت
 شود.

آغاز: الحمد لله المبدی المعید الفعال لما يريد ذی العرش المجید
 و البطش الشدید الهادی صفوة العیید
 شوح و حواشی:

۱- شرح عقیده الغزالی؛ زروق، احمد بن احمد (۸۴۶-۸۹۹)

۱. قم؛ مرکز احیاء؛ شماره نسخه: ۳۲۲۲/۳ و ۲۱۷۰/۳ عکسی
 آغاز: برابر؛ انجام: و کما لاتتخصر تلك الدرجات فکذلک هذه
 و الله اعلم تمت العقیده و ما بعدها من وجه التدریج للارشاد ...
 خط: نسخ، بی کا، تا: قرن ۱۱؛ مصحح، در برگ اول کتاب منهاج
 العابدین غزالی دانسته شده و در دو برگ آخر عقبه اول از کتاب
 منهاج العابدین که عقبه علم است آمده؛ ۸ ص، اندازه: ۲۱×۱۵ سم
 [محدث ارموی مخ: ۱-۱۵۶] و [عکسی ف: ۶-۲۱۳]

فرستگان: نسخه های خطی ایران (فخا)؛ بیست و هفت؛ به کوشش، مصطفی درایتی؛ تهران: سازمان اسناد و کتابخانه ملی

DIA 276265

جمهوری اسلامی ایران؛ ۱۳۹۰/۲۰۱۳

التى هي بمتزلة موادها انما تتبدل بالغذاء؛ انجام؛ و الدليل الذى استدلو على تبدل الصور بتبدل محالها لم يدل الا على السارية منها دون غيرها فهذا ما عندى و الله ملهم الحق و الصواب ...
خط: نسخ، بى كا، تا: قرن ۱۰ يا ۱۱؛ با سرلوحه‌هاى زرین؛ كاغذ: اصفهانی نازك، ۴گك (پ ۲۵۸-۲۶۱)، ۲۴ سطر (۲۰×۱۰)، اندازه: ۲۷×۱۷سم [رشت و همدان: ف- ۱۴۷۷]

● شرح رسالة ابن سینا الى ابي سعيد / فلسفه / عربی

š.-u r.-i ibn-i sīnā ilā abi sa'īd

قسطمونی، قاسم بن قاضی

qastamūnī, qāsem ebn-e qāzī

شرح رساله شيخ الرئيس به ابي سعيد ابي الخير در الارشاد.

همدان؛ مدرسه غرب؛ شماره نسخه: ۶۶۱/۴

آغاز: الحمد لله الذى عجز الساكنون فى روضة قدسه عن ادراك كنه جهده؛ انجام؛ و لا نقد لك من جلة الوجودين اى من الوجود الحقيقى للحق لان ذلك الوجود ليس للسالك بل للحق.
خط: نسخ و نستعليق، بى كا، بى تا؛ قطع: خشتى [رشت و همدان: ف- ۱۴۳۴]

به شرح رسالة اثبات الجوهر المفارق < شرح رسالة نفس الامر

● شرح رسالة الاثيرية / منطق / عربی

š.-u r.-il aṭīrīyya

گلنبوی، اسماعیل بن مصطفي، - ۱۲۰۵ قمری
golnabavī, esmā'īl-e bn-e mostafā (- 1791)
وابسته به: ايساغوجی = الكلليات الخمس = المدخل الى علم المنطق؛ اثیرالدین ابهری، مفضل بن عمر (- ۶۶۰ق)
رساله اثیریه در منطق و از کتب مشهور ابهری است آن رساله را گلنبوی شرح کرده آن شرح مزج است.

تهران؛ انجمن آثار و مفاخر فرهنگی؛ شماره نسخه: ۲۵/۱

آغاز: بسمله - الحمد لله الذى خصص نوع الانسان من جنس الحيوان؛ انجام: قد كمل هذا الشرح اللطيف للرسالة الاثيرية الميزانية للفاضل ... التحرير المشهور بالكلنبوی عليه رحمة ربه القوی.

خط: نسخ، كا: محمد التيلكوى (از طایفه دونار)، تا: ۱۳۳۰ق؛ كاغذ: فرنگی، جلد: مقوایی، ۱۳۱ص (۱-۱۳۱)، ۱۵ سطر (۱۵×۱۰)، اندازه: ۲۲/۵×۱۷سم [ف- ۱۹۹]

● شرح رسالة الاثيرية / منطق / عربی

š.-u r.-il aṭīrīyya

وابسته به: ايساغوجی = الكلليات الخمس = المدخل الى علم

عبدالله بن عبدالرحمن (۳۱۰-۳۸۶)

شرحى با عناوين «قوله، قوله» بر رساله ابو محمد عبدالله بن ابي زيد مالكي است.

تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه: ۷۴۲۷

آغاز: بسمله ... الحمد لله على قسمين مطلق و مقيد و المطلق لا ينقسم و المقيد على قسمين مقيد بالنفى و مقيد بالاثبات؛ انجام: قوله و من اسلم الى ثلاثة ايام بقبضه او فى البلد الذى اسلم فيه ...
خط: مغربى، بى كا، بى تا؛ جلد: تيماج قهوه‌اى، ۱۱۰گك، اندازه: ۲۲/۵×۱۶/۵سم [ف- ۲۵ - ۴۰۷]

● شرح رساله ابن زيدون / ادبيات / عربی

š.-u r.-i ibn-i zaydūn

نامعلوم:

۱. اصفهان؛ جابری انصاری؛ شماره نسخه: ۱۶

خط: نستعليق، كا: على-انصاری، تا: رمضان ۱۲۸۷ق [نشریه: ۶ - ۵۹۵]

۲. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه: ۲۲۲۸۶

بى كا، بى تا؛ خريدارى از بانو فرانك على آبادى [رايانه]

● شرح رسالة ابن سینا / فلسفه / عربی

š.-u r.-i ibn-i sīnā

نصیرالدین طوسی، محمد بن محمد، ۵۹۷ - ۶۷۲ قمری
nasīr-od-dīn-e tūsī, mohammad ebn-e mohammad (1201 - 1274)

رساله‌اى است در پاسخ به امين الدوله كه ظاهراً از خواجه درخواست کرده شرحى بر رساله ابن سینا بنويسد كه درباره آن است كه براى حيوان و نبات اصل ثابتى است. خواجه در اين رساله نسبتاً کوتاه با عنوان «اقول» شرحى بر قسمتى از كلمات ابن سینا در اين باره دارد. در آغاز رساله چنین به نظر مى رسد كه ابن سینا در اين باره رساله‌اى مجزا دارد و هنوز بر من معلوم نشده كه آیا او را چنین رساله‌اى است و يا قسمتى از نظرات او در كتاب‌هاى ديگر است.

چاپ: اين رساله در آخر تلخيص المحصل همراه با چند رساله کوتاه ديگر از روى همین نسخه به چاپ رسیده است.

همدان؛ مدرسه غرب؛ شماره نسخه: ۱۱۸۷/۵۷

آغاز: اتفق فى شهور سنة احدى و سبعين و ستمائة ان التمس الاخ العزيز امين الدولة ... هذه الرسالة و كشف قناع ما استعضل من مسائلها فكتب بخطه ادام الله ايامه: يقول كاتب هذه الاسطر احوج خلق الله تعالى محمد بن محمد بن الحسن الطوسى: المسالة التى اشار اليها الشيخ الرئيس فى هذه الرسالة بقوله: و اما المسائل التى سالها فهى مسائل علمية جليلية لا سيما هذه المسائل ... اقول: المسالة التى يشير اليها هى ان اجزاء اجسام النباتات و الحيوانات

فرستگان: نسخه‌هاى خطی ایران (فخا)؛ نوازدهم؛ به کوشش، مصطفی درایتی؛ تهران: سازمان اسناد و کتابخانه ملی جمهوری

مید، تاریخ الاول و ربع الثانی ۸۸۸ق، ج: شیراز [فیلمها ف: ۱-۴۳۷]

● المسائل = المسائل الثماني عشر / فلسفه / عربی
al-masā'il = al-masā'il ṭamāni 'ašar

اثیرالدین ابهری، مفضل بن عمر، - ۶۶۰ قمری
asir-od-din-e ebhari, mofazzal ebn-e 'omar (- 1262)

هجده مسأله فلسفی و کلامی است که در بین فلاسفه و متکلمین و ارباب ملل و ادیان مورد نزاع واقع شده است: ۱. فی ان العالم لیس بازلی؛ ۲. فی ان الوجود نفس الماهیه؛ ۳. ان المعدوم لیس بشیء؛ ۴. اثبات العلم بالصانع؛ ۵. وجود الباری نفس حقیقه؛ ۶. توحید؛ ۷. ان الباری فاعل بالاختیار؛ ... ۱۷. الطریق التي سلکها الاقدمون من المتکلمین فی حدوث العالم؛ ۱۸. اثبات نبوة نبینا محمد (ص).

آغاز: هذه رساله تألیف العلامة المحقق لسان الحكماء و المتکلمین اثیر الحق و الملة و الدین ابهری، مشتملة علی ثمانی عشرة مسئله فی الکلام وقع فيها النزاع بین الحكماء و المتکلمین و ارباب الملل و الادیان المسئلة الاولى فی ان العالم لیس بازلی خلافا للفلاسفة و الدهریه. لنا فی المسئلة ان نقول لازمة ازلیة العالم منتفیه فینتفی ازلیته ...

انجام: فاقتضت الحکمة الالهیه ان یبعث شخصاً مخصوصاً بآیات و معجزات لیتکلم معهم بالستهم ... و تعلیمهم عبادة ربهم و یدکرهم الرحیل الیه و هدایتهم الی صراط مستقیم تمت المسائل و الحمد لولی الحمد و الصلوة علی الذوات الشریفه ذوی العلم و المعجد.

۱. قم؛ گلبایگانی؛ شماره نسخه: ۶۸۷۹/۲۲-۶۸۷۹-۳۵/۵۹

آغاز و انجام: برابر

خط: نستعلیق، بی کا، تا: قرن ۱۰؛ جلد: تیماج، ۱۷ گ، ۲۱ سطر،

اندازه: ۱۳×۲۳ سم [ف: ۸-۴۲۹۲]

۲. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه: ۱۵/۱۸۳۰

آغاز و انجام: برابر

کا: محمد میر حسین استرآبادی، تا: ۱۰۵۸ق؛ جلد: تیماج، ۳۴ ص

(۹۳-۱۲۶)، اندازه: ۱۸/۵×۱۰/۵ سم [ف: ۹-۴۶۱]

۳. تهران؛ دائرة المعارف؛ شماره نسخه: ۱/۱۴۲۷

آغاز و انجام: برابر

خط: نستعلیق تحریری، کا: محمد نصیر آمدی، تا: ۱۵ محرم

۱۱۱۱ق؛ ۱۲۱ گ (پ-۱۲۱) [ف: ۳-۳۰۰]

● مسائل / فقه / عربی

masā'el

بحرانی، علی بن سلیمان، ق ۷ قمری

bahrānī, 'alī ebn-e soleymān (- 13c)

مسائل مختصری است در ابواب مختلف فقهی.

پاسخ داده است؛ ۳. بیع به مذهب شافعی که در محرم ۴۲۷ پاسخ داده است؛ ۴. طلاق به یک لفظ که در ۴۲۷ پاسخ گفته است؛ ۵ و ۶. از مسائل رملیات است؛ ۷ تا ۹. مسأله های پراکنده است؛ ۱۰ تا ۱۷. چند مسأله از مسائل واسطیات است از پنجم تا دوازدهم؛ ۱۸ تا ۲۲. مسأله های پراکنده است؛ ۲۳. مسئله ای که در صفر ۴۱۷ پاسخ گفته است؛ ۲۴. مسئله ای که در ربیع الاول ۴۱۷ پاسخ گفته است؛ ۲۵. معرفت واجب؛ ۲۶. مسائل نیلیات گویا تبانیات (ادب المرتضی) ص ۱۵۲ شامل مسأله ۶ تا ۲۷ آن مسائل است؛ ۲۷. غیبت که در کلمات المحققین به تاریخ ۱۳۱۵ق در تهران چاپ شده است (ص ۱۹۵ و ۱۹۷) (ادب المرتضی ۱۵۲) و جامع می گوید نمی دانم از سید است یا نه ولی در کتب چنین یافته شده است؛ ۲۸. مسأله من کلام قاضی القضاة عبد الجبار بن احمد فی ان المجبرة و المشبهة لا یمكنهم الاستدلال علی النبوة؛ ۲۹. حدوث جسم و جوهر و عرض؛ ۳۰. عصمت که در کلمات المحققین (ص ۲۰۳) چاپ شده است (ادب المرتضی ص ۱۴۸)؛ ۳۱. ذات قدیم؛ ۳۲. صفت به فاعل است یا نه؟؛ ۳۳. الشیء شیء لنفسه؛ ۳۴. نوافل؛ ۳۵. ادراک جواهر؛ ۳۶. حسن الالم؛ ۳۷. الاعراض و انواعها. در این مسائل چنان که در فهرست دیده ایم از مسائل رملیات و واسطیات و نیلیات گویا (تبانیات) و غیبت و عصمت یاد شده است و پیداست که کسی این مسأله ها را از این رسالات و مقالات و از غرر و درر مرتضی و نوشته های دیگر او گرد آورده است، چنان که در ادب المرتضی (ص ۱۴۸) نیز بدین مطلب اشارت شده است.

تهران؛ سپهسالار؛ شماره نسخه: ۱/۲۵۲۴

خط: نسخ، کا: سید اسماعیل ابرنآبادی، تا: سه شنبه ۱۸ ذیقعد ۱۲۴۸ق؛ در پایان آمده که از روی نسخه کهن کتابخانه غروی نوشته شده، برای سید نصرالله نوشته است، در پایان هر شماره از رسائل سید مرتضی آمده است که از روی نسخه کهن نجف مورخ ذیقعد ۵۷۴ نوشته شده، در برگ ۱۶۱ آمده که از روی نسخه غروی (نجف) مورخ ۵۷۴ نوشته ام و در گ ۲۰۵ دارد که در پنجشنبه ۱۱ جمادی الثانی ۱۱۰۱ نوشته، پس باید سید اسماعیل رساله های سید مرتضی را از روی نسخه ۱۱۰۱ که از روی نسخه نجف نوشته شده بود نوشته باشد؛ جلد: تیماج، ۴۳ گ (پ-۲)، ۱۸ سطر (۵×۸)، اندازه: ۲۱/۵×۱۵ سم [ف: ۵-۵۵۷]

● المسائل (رسالة فی بعض) / فلسفه / عربی

al-masā'il (r-un fi ba'd-il)

خیام، عمر بن ابراهیم، - ۵۱۷ قمری

xayyām, 'omar ebn-e ebrāhīm (- 1124)

تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه: ۲۷/۲۲۷-ف

نسخه اصل: روان کوشکو، ش ۲۰۴۲؛ کا: عبدالرحمن بن علی بن

فهرستگان: نسخهای خطی ایران (فخا)؛ جلد بیست و نه؛ به کوشش، مصطفی درایتی؛ تهران

DIA 276267

سازمان اسناد و کتابخانه ملی جمهوری اسلامی ایران ۱۳۹۰/۲۰۱۳